

PARTS:

Apel·lant : Sr. GJM

Procurador : Sr. ACR

Advocat : Sr. JJR

Apel·lat : Srs. ARB, BRB, CRB i DRB

Procurador : Sra. CCRS

Advocat : Sr. JMB

SENTÈNCIA 069-2020

COMPOSICIÓ DEL TRIBUNAL:

President : Sr. ALBERT ANDRÈS PEREIRA

Magistrats: Sr. VINCENT ANIÈRE

Sr. CARLES CRUZ MORATONES

Andorra la Vella, el 25 de juny del 2020.

En nom del Poble Andorrà.-

Reunida la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia d'Andorra ha vist el recurs d'apel·lació a les actuacions més amunt referenciades.

En la tramitació d'aquestes actuacions han estat observades les prescripcions legals, i ha estat ponent el magistrat **Sr. CARLES CRUZ MORATONES**, el qual expressa el parer del Tribunal.

ANTECEDENTS DE FET

Primer.- En data 1 de juliol del 2019 el Tribunal de Batlles va dictar sentència amb la següent decisió :

*“**Primer.-** Estimar la demanda interposada per la representació processal dels Srs. ARB, BRB, CRB i DRB contra el Sr. GJM i declarar l'atribució de la cotitularitat sobre el producte financer “OBL. 5,125% BK OF AMERICA 06/19” a raó del 4,28% per cadascun dels agents (total 17,14% entre els quatre).*

***Segon.-** Imposar les costes ocasionades arran de la tramitació del present litigi a la part defenent, incloses aquelles derivades de la intervenció d'advocat i de procurador, a acreditar en període d'execució de sentència.”*

Segon.- Contra l'esmentada resolució la representació processal del Sr. GJM interposa recurs d'apel·lació.

En data 9 d'octubre del 2019 la representació processal del Sr. GJM presenta el corresponent escrit de conclusions i en virtut dels arguments que s'hi exposen demana la revocació de la sentència d'instància i imposar les costes d'ambdues instàncies, incloent-hi els honoraris d'advocat, procurador i pèrit, a l'altra part. Endemés demana que en el cas que es confirmés la sentència d'instància que no s'efectuï especial imposició de costes, de forma que cada part haurà de sufragar les costes processals causades per la seva instància i a mitges les comunes.

Tercer.- Per escrit de contesta a les conclusions de data 5 de novembre del 2019, la representació processal dels Srs. ARB, BRB, CRB i DRB sol·liciten que es confirmi la sentència apel·lada i que es faci imposició de costes d'ambdues instàncies a la part recurrent incloent-hi els honoraris d'advocat i procurador.

FONAMENTS DE DRET

Primer.- En el present procediment la part agent, els germans ARB, BRB, CRB i DRB reclamen el pagament d'un llegat a l'hereu GJM.

La sentència estima íntegrament la demanda i imposa la condemna a les costes a la part defenent, com s'ha vist en la transcripció de la seva part dispositiva.

Contra tal decisió s'alça la part defenent.

Segon.- La sentència d'instància, de manera clara, detallada i molt raonada resolt la discrepància entre els legataris agents i l'hereu en el sentit favorable als primers. El conflicte es centra en el producte financer "OBL. 5,125% BK OF AMERICA 06/19" que era titularitat del causant Sr. PRA que va traspasar en el dia 5 d'agost de 2016 i que havia atorgat testament clos davant del Notari M en el dia 2 de juliol de 2002.

La sentència d'instància transcriu íntegrament el testament. Pel que ara interessa reproduïrem les següents clàusules:

Concretament en l'esmentat testament es destaca:

"Jo, PRA, major d'edat, solter, mestre pastisser, de nacionalitat andorrana, titular del passaport número 0, i veí d'Y, amb domicili al Carrer X, en ple ús de les meves facultats físiques i mentals, vull disposar per després de la meva mort de tots els béns i drets que aleshores em pertanyin, i ho faig per mitjà del present testament i d'acord amb les següents

CLAUSULES

PRIMERA.- Completo les meves circumstàncies personals tot manifestant que sóc nascut a Y el dos de gener de mil nou-cents trenta-vuit, fill de P i C. Que sóc solter i no he tingut descendència.

SEGONA.- Declaro que professo la religió catòlica, apostòlica i romana, i vull que el meu enterrament sigui senzill i que solament hi assisteixin els familiars més íntims i que el meu cos sigui traslladat al cementiri d'Y i posat al mateix inxo en que reposen els meus pares P i C. Així sia.

*TERCERA.- Llego als meus nebots JJR, GJR, CJR, CRB, DRB, ARB i BRB, fills de la meva germana RRA els tres primers i del meu germà MRA els quatre darrers, el trenta per cent (30 %) dels **diners** de que disposi al morir en els meus comptes bancaris, a distribuir entre ells per parts iguals.*

*QUARTA.- Deixo com a prellegat a la meva germana RRA el setanta per cent (70 %) dels **diners** restants de que disposi al morir en els meus comptes bancaris establint que a la seva mort, la part de diners de que no n'hagi disposat passarà, amb les condicions establertes en la clàusula setena, al meu nebot GJM.*

CINQUENA.- De tots els meus restants bens i drets que deixaré al morir, mobles i immobles, que em pertanyin com a formant part del patrimoni heretat de X o que hagi guanyat amb el meu propi esforç i treball, n'institueixo hereva universal a la meva germana RRA amb les condicions següents: 1º._ No podrà vendre ni hipotecar de cap altra forma alienar els bens procedents de la meva herència. Tampoc no els podrà arrendar per períodes superiors a tres anys. 2.-Haurà de pagar el llegat disposat en la clàusula tercera. 3a._ Podrà prendre possessió directament dels bens heretats, tant de la casa on jo habito (X) com de la resta de bens de l'herència, sense cap mena d'autorització judicial. 4a._ Haurà de transmetre els bens de l'herència al meu nebot segon GJM en la forma establerta en la clàusula vuitena.

SISENA.- Si la meva germana RRA em premorís o de qualsevol altra forma no em pogués arribar a heretar la substitueixo vulgarment pel seu net i nebot meu GJM que haurà de complir i estarà subjecte a les mateixes limitacions establertes en la clàusula cinquena, és a dir que 1a._ No podrà vendre ni hipotecar ni de cap altra forma alienar els bens procedents de la meva herència. Tampoc els podran arrendar per períodes superiors a tres any 2a.Haurà de pagar el llegat disposat en la clàusula tercera. 3a._ Podrà prendre possessió directament dels bens heretats, tant de la casa on jo habito (X) com de la resta de bens de l'herència, sense cap mena d'autorització judicial. A més a més dispenso que el meu nebot GJM no podrà administrar lliurement el bens heretats fins a complir vint-cinc anys i necessitarà fins arribar a aquesta edat, el consentiment del seu pare, i en el seu defecte, de la seva mare, per realitzar qualsevol acte d'administració i gestió dels bens heretats.

*SETENA.- D'altra part, si la meva germana RRA em premorís i no pogués rebre el llegat disposat al seu favor del setanta per cent dels diners dels meus comptes bancaris, estableixo que aquests **saldos** passin al meu nebot GJM, el qual no podrà disposar d'aquest **capital** fins a l'edat de vint-i-cinc anys sempre que no li sigui*

necessari per a la seva formació a criteri del seu pare JJR o, en el seu defecte, de la seva mare.

VUITENA.- Els bens mobles i immobles heretats per la meva germana RRA quedaran gravats amb un fideïcomís consistent en que, a la seva mort, els hauran de transmetre íntegrament al meu nebot GJM, sempre que sigui persona de bé, per camí de fe i de consciència i que tingui respecte per la vida familiar, el qual quedarà també afectat per la prohibició de vendre, hipotecar o de cap altra forma alienar els bens procedents de la meva herència i tampoc els podrà arrendar per períodes de tres anys, limitacions que vull que estiguin vigents fins a la tercera generació exclosa la meva.

.....
DOTZENA.- Tant la meva germana RRA com els restants hereus nomenats en aquest testament no podran disposar dels bens procedents de la meva herència fins després de la meva mort biològica.

TRETZENA.- Em reservo, mentre viuré, tots els drets i facultats de poder actuar com millor em convingui en cada moment respecte als meus bens, podent-ne disposar com lliurement decideixi sense cap oposició ni limitació.

QUATORZENA.- A la meva defunció vull que les meves despulles siguin portades a l'església des de la casa on habito i no de cap altre lloc que no sigui el meu domicili.

QUINZENA.- Revoco tota disposició de darrera voluntat anterior a aquesta, en particular el testament clos atorgat en data 21 de juliol de 1987 que queda nul i sense efecte, disposant que el present testament, si no pogués valer com a testament, vull que valgui com a codicil o com aquella espècie d'acte dispositiu de darrera voluntat que pugui tenir major eficàcia.

Així ho atorgo i dispenso a Y, el dia 2 de juliol del 2002".

Tercer.- La incidència en la interpretació dels testament de l'article 210 del Codi de Successions aprovat per Llei 46/2014 del 18 de desembre que va entrar en vigor en el dia 1 de gener de 2016.

En el debat d'aquest litigi, l'hereu aquí demandat interpreta la clàusula Cinquena en relació a la Tercera del testament en el sentit que el producte financer del qual era titular el causant i adquirit a través de la Z, SAU en l'any 2015 ("OBL. 5,125% BK OF AMERICA 06/19") no es pot considerar en la

clàusula Tercera quan parla de “dineros” sinó que cal incardinar-lo en la Cinquena quan es refereix als béns mobles que són atribuïts a l'hereu i per aquesta raó exclosos del llegat.

És cert que l'obertura de la successió es va produir ja sota la vigència del nou Codi de Successions però el testament s'havia atorgat sota la legislació precedent. I per això preveu la disposició transitòria Segona que:

“Segona. Testaments, codicils i memòries testamentàries atorgats amb anterioritat a l'entrada en vigor d'aquesta Llei

1. Els testaments, els codicils i les memòries testamentàries atorgats d'acord amb la legislació anterior són vàlids si compleixen les formes que s'hi exigien. Amb tot, si han de regir una successió oberta després de l'entrada en vigor d'aquesta llei, també són vàlids si s'ajusten a les seves exigències formals i materials.

*2. És d'aplicació aquesta Llei a les successions obertes després de la seva entrada en vigor però regides per actes atorgats abans, llevat de les regles **merament interpretatives** de la voluntat del causant establertes en la legislació derogada, **que els hi seran aplicables**, sense perjudici del que disposen els articles 120, 204 i 210”.*

I l'article 210 del vigent Codi de Successions diu el següent:

“Article 210. Llegats de diners i altres actius financers

*1. Si el llegat té per objecte tots els diners que el causant deixi en morir, inclou tant l'efectiu com els diners dipositats a la vista o a termini en entitats financeres. Si el llegat es circumscriu als diners que el causant tingui en una determinada entitat, **s'entén** igualment que inclou ambdues modalitats de dipòsit.*

*2. Si el llegat no es refereix específicament als diners sinó als actius dipositats en una determinada entitat, **s'entén** que inclou, a més dels dipòsits de diners, tots els actius financers immediatament liquidables que pertanyin al causant al moment d'obrir-se la successió, llevat de les accions que cotitzin en mercats secundaris oficials de valors”.*

Doncs bé, en el seu primer motiu del recurs, dedueix la part recurrent que l'article 210 “no depèn ni s'ha de contraposar mai a la voluntat del causant”; “que aquest article s'ha d'aplicar sempre i en qualsevol cas”: “no es pot complementar

l'aplicació de la Llei amb la interpretació de la voluntat causada qual la pròpia llei exclou aquesta possibilitat"; "la sentència d'instància no pot buidar de contingut la voluntat del legislador"; "contràriament, aquesta part entén que el primer que s'ha de decidir és si procedeix aplicar l'article 210 o no, i si la resposta es positiva ja no estaríem dins dels supòsit previst a l'article 97 que comença dient " En la interpretació del testament...".

Error d'apreciació de la part recurrent. Precisament la norma del 210 no és una norma imperativa que estigui per damunt de tot, sinó que la remissió de la disposició transitòria segona el que pretén és oferir a l'intendent del testament aquells criteris que al legislador li han semblat convenients per ajudar en la tasca interpretativa de la voluntat real del causant. I d'aquí que la sentència d'instància hagi apel·lat al fi principal de la successió testada que recull l'article 97 en relació a l'article 94 del CS.

Això significa que les pautes dels articles 204 i 210 (la referència a l'article 120 té altra finalitat d'aclarir la situació en cas de ruptura matrimonial o de convivència) no tenen altra funció que subsidiària de complementar o ajudar al fi més important que és el d'aplicar la voluntat real del causant. Per tant, en cap cas pretenen substituir la voluntat del causant per la del legislador, sinó donar eines interpretatives (*"si les regles merament interpretatives de la voluntat del causant establertes en la legislació derogada que els hi seran aplicables..."*), col·laborar en la recerca d'aquella.

Aquest és el desviament essencial del plantejament de la part defenent al llarg del procediment.

Més endavant analitzarem la voluntat real del causant i ja veurem les pautes interpretatives aplicables.

Per acabar aquest apartat farem unes consideracions de complement als arguments expressats per la recurrent. La primera, consisteix en justificar una interpretació restrictiva a l'abast del llegat en discussió, perquè així ho preveu l'article 97 del CS. Però no és així. Precisament aquest precepte el

que preveu es que la interpretació s'ha de fer sempre favorable a l'afavorit, menys en les disposicions que imposen càrregues que s'han d'interpretar restrictivament. Doncs bé, en aplicació d'aquest apartat, hem de dir que un llegat és un gravamen i no una càrrega, com es constata pel mateix legislador en els articles 191.2 i 194 del mateix Codi. El que sí és una càrrega i no un gravamen és el Mode successori previst en l'article 222. Per tant, la interpretació del testament, pel que fa al llegat en discussió, s'ha de fer sempre en sentit favorable als afavorits que són, en aquest cas, els agents.

La segona fa referència a la crítica a la sentència d'instància quan fa esment -a manera d'argument de reforç- de que si els diners del causant s'haguessin invertit tot en valors quedaria sense efecte el llegat. Es tracta clarament d'una hipòtesi de la sentència per fer més aclaridora la seva argumentació. I la crítica del recurrent fa supòsit de la qüestió doncs es centra en l'article 219 del CS i dóna per assentat que el producte financer aquí discutit és un bé moble.

La tercera precisió la centrem en l'argument de la part recurrent en el que discuteix la referència de la sentència a que si bé la menció de l'apartat 3 de l'article 427-27 del Llibre IV del Codi Civil de Catalunya en vigor des del 1 de gener del 2009. En aquest altre argument de reforç de la sentència el que es diu és que també a l'interpretar l'article 210 cal tenir present el seu precedent més immediat del Codi català (tal i com s'esmenta en la Exposició de Motius) concretat en l'apartat 3 que no ha estat incorporat al nostre Codi. Tot i que no es pugui compartir aquest argument ja em dit que és de reforç i que no cal ni interpretar en aquest cas l'article 210 perquè ja no fa falta, doncs quan examinem la voluntat del causant ja no tenim dubtes de la seva voluntat expressada en el testament i complementada pels mateixos documents manuscrits aportats per la part defenent. Els arguments de reforç tenen la finalitat de fer més exhaustiva una decisió amb l'esperança (a vegades, frustrada) de voler convèncer a una part de que no l'assisteix la raó, però no

són ni els arguments essencials de la decisió ni justifiquen la interposició de recursos.

Finalment, pel que fa a la distinció de la part recurrent entre l'article 219.2 del CS i l'article 427-38.2 del Codi Civil de Catalunya resulta en aquest cas irrelevant perquè estem aplicant la disposició transitòria que ens remet a la legislació anterior al CS.

Quart.- La voluntat real i verdadera del causant Sr. PRA en el moment de redactar el testament (any 2002)

Compartim plenament la detallada i precisa valoració de la prova efectuada per la sentència d'instància (partir de la pàgina 10). Després de recordar la doctrina d'aquest Tribunal abans de l'entrada en vigor del CS i que es recull en la sentència de 31 de maig del 2016 (TSJC 251/15), repassa les expressions utilitzades en el mateix testament de manera indistinta (diners, capital, saldo que hem subratllat en negreta en la transcripció) i els posa en relació amb les anotacions manuscrites atribuïdes al Sr. PRA per concloure que considerava el producte financer en disputa com un saldo i per tant com l'equivalent a "diners" pel que aquí interessa i que fins i tot ho considerava un producte de renda fixa, sense advertir si era un producte complex o "preferent".

Però, a més del que recull la sentència sobre la valoració de la prova i dels documents dels folis 119,122 i 128 que donem per íntegrament reproduïts, afegirem unes consideracions per arribar entendre la manera d'expressar-se del Sr. PRA.

Com es pot apreciar en els documents manuscrits i del mateix testament (es qualifica de mestre pastisser) es pot observar que el grau de formació acadèmica havia de ser bàsic i, per tant, atribuir-li coneixement financers per distingir la renda fixa (que segons el test de Z era el que invertia

habitualment) i sobretot de productes d'inversió complexos d'allò que són diners a la vista o de disposició immediata és altament improbable. Ja no diguem de productes complexos com resulta ser les accions preferents (la Sala té una abundant doctrina sobre la seva naturalesa jurídica i la seva complexitat per un client minorista estalviador). Com es pot llegir en el foli 265, Z constata que l'experiència del client era "renda fixa: bons, obligacions", però en el document del foli 230 ja diu que el producte en concret adquirit en el compte eren accions preferents i en el document 10 de la demanda, foli 85, llegim que el compte del Sr. PRA presentava una posició de "renda fixa curt OBL. 5,125% BK OF AMERICA 6/19 348.511,43€".

Doncs bé, malgrat afirmar en el test signat pel Sr. PRA (els aportats per Z1 en els folis 427 i 429 no són fiables doncs no estan signats per l'afectat) que estava habituat a la renda fixa i que buscava una rendibilitat de 1 a tres anys, resulta que li assessoren per un producte que són accions preferents, producte complex i d'alt risc de volatilitat, com s'ha vist en els darrers anys. Això també reforça la idea que no tenia uns coneixements financers mínimament formats per distingir "diners" de "capital", de "saldos" i no diguem de productes financers "complexos". Com es constata, el terme "obligacions" podia resultar fins i tot equívoc pel Sr. PRA.

També ens porta a la mateixa idea que recull la sentència, doncs es fa difícil que el Sr. PRA pogués pensar que les seves inversions fossin béns mobles als qual disposava en testament que no es podrien hipotecar, ni vendre i a més estarien gravats amb un fideïcomís. Això no sembla gaire raonable d'imaginar, ni entra en la lògica i el sentit comú (del perfil del causant).

Tampoc la nova argumentació de la part recurrent sobre la transformació d'un llegat de diners per un de part alíquota pot ser atesa. En primer lloc, perquè està formulada de manera extemporània i, en segon lloc, perquè la distinció que fa entre un llegat i l'altre és inexistent en el debat que aquí mantenen els litigants. Aquí es discuteix si entre el llegat de "diners" cal incloure els productes d'inversió adquirits pel causant amb els seus diners.

El fet que després resulti en el moment de l'execució que hi ha una part alíquota fins que no vencin els productes financers, aquest fet no transforma el llegat.

Per acabar, hem de tenir present que no va poder comptar amb l'auxili legal del Notari perquè el testament vàlid de 2002 era clos, amb la qual cosa encara dificulta més poder afirmar que la seva voluntat era fer la distinció que els diners eren una cosa i els productes d'inversió n'eren una altra.

Cinquè.- Costes de la instància

El darrer motiu consisteix en impugnar la imposició de les costes per part de la sentència impugnada. Entenem que no té cap justificació l'aplicació excepcional de la Novel·la 82, Capítol 10 perquè no existien dubtes de fet o dret que justifiquessin el dret a litigar. El que hi ha hagut és una interpretació forçada del dret, per evitar haver de fer front a allò que "la lògica i el sentit comú" portaven a concloure respecte quina havia estat la voluntat del causant, el qual va dissenyar un testament molt calculat per beneficiar per igual als seus nebots i, més, al seu nebot-net que el va fer hereu en substitució per renúncia de la seva germana RRA (RRA). En conseqüència, aquest motiu també ha de ser rebutjat i amb ell el recurs.

Sisè. En resultar desestimat el recurs procedeix imposar les costes per ell generades a la part recurrent, de conformitat amb el que disposa el Codi 7,51,5.

Vistos la legislació vigent i els Usos i Costums aplicables al present cas, la Sala Civil del Tribunal Superior de Justícia d'Andorra, ha pres la següent

DECISIÓ

DESESTIMAR el recurs d'apel·lació interposat per la representació processal del Sr. GJM contra la Sentència dictada pel Tribunal de Batlles en data 1 de juliol de 2019, que confirmem íntegrament.

Imposem el pagament de les costes causades en aquesta alçada a la part apel·lant.

Aquesta resolució és ferma i executiva.

Així per aquesta nostra resolució, de la qual en serà tramés testimoni a la Batllia, per al seu coneixement i als efectes escaients, definitivament jutjant, ho pronunciem, manem i signem.-